

Шандор Федір Федорович

доктор філософських наук, доцент
завідувач кафедри соціології та соціальної роботи
ДВНЗ «Ужгородського національного університету»
f.shandor@gmail.com

Жиленко Руслан Вячеславович

кандидат історичних наук, доцент
кафедра соціології та соціальної роботи
ДВНЗ «Ужгородського національного університету»
rzhylenko@hotmail.com

СОЦІОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В СИСТЕМІ СОЦІОЛОГІЧНИХ ЗНАТЬ

Домінуючою серед вітчизняних соціологів є думка, що результати соціологічних досліджень набули неабиякого значення для соціальної роботи з виникненням спеціальних соціологічних теорій, утвердженням їх як певного самостійного рівня соціологічного знання і з формуванням на цій основі основних галузей соціології (соціології права, соціології праці, соціології міста і села, соціології молоді, соціології сім'ї, етносоціології, соціології релігії, соціології конфлікту, соціології девіантної поведінки, гендерної соціології та ін.). Отже, місце і роль соціології соціальної роботи визначають зв'язки саме з галузевими і спеціальними соціологічними теоріями.

Перш за все це соціологічні теорії середнього рівня, які розширюють знання соціальних працівників щодо людини як суб'єкта соціальних відносин, соціальних механізмів її поведінки та діяльності, статусно-рольова диференціація людей та підґрунтя щодо виділення соціокультурних типів особистостей. Звичайно ці знання, які акумулює соціологія особистості, застосовуються як щодо клієнтів при індивідуальній соціальній роботі, так і до самих соціальних працівників в процесі самоменеджменту.

Суттєве значення для соціології соціальної роботи має взаємодія з соціологією малих груп. Адже саме на соціальну роботу в малих групах орієнтує методологія групової соціальної роботи. Отже, результати досліджень формування, функціонування і розвитку малих груп, їх роль в соціалізації особистості клієнта, а також ефективності групової діяльності слугують як підвищенню ефективності групової соціальної роботи, так і зміцненню трудових колективів соціальних працівників.

Беручи до уваги, що головним суб'єктом соціальної роботи виступають соціальні служби, суттєву допомогу в розумінні механізмів їх побудови та забезпеченні ефективної діяльності можуть надати взаємозв'язки із соціологією організацій. Адже соціальні служби в соціології розглядаються як специфічні соціальні організації. Тому весь арсенал знань про закономірності, механізми, соціальні технології створення та забезпечення ефективної діяльності соціальних організацій мають бути максимально використані в управлінні соціальною службою.

Суттєву допомогу в цьому процесі може надати соціологія управління. Соціологія управління вима-

гає чіткого визначення суб'єкта соціальної роботи, соціального працівника як фахівця, який обіймає певну посаду і виконує певний набір функцій, а також закладів соціальної роботи, групи соціальних працівників, волонтерів тощо. Особливе значення для неї мають управлінський процес, управлінські цикли, технології управління, планування соціальної роботи.

У взаємодії соціології і соціальної роботи вагому роль відіграє такий розділ соціологічного знання, як соціологія управління персоналом, який безпосередньо стосується організації роботи, використання кадрового потенціалу різних соціальних служб і органів управління соціальною сферою.

В умовах ринкових відносин в економіці, ставлення яких відбувається в сучасній Україні, зростають вимоги до економічних результатів соціальних служб, собівартості надання соціальних послуг, залучення і заробляння коштів для часткового самофінансування соціальних служб. Тут в нагоді організаторам та менеджерам соціальної роботи стануть в нагоді розуміння соціальних механізмів економічної поведінки і діяльності людей під впливом соціально-економічних інститутів виробництва, розподілу, обміну і споживання, які є предметом дослідження соціології економіки.

На розв'язання проблем соціальної роботи, організацію діяльності практичних соціальних працівників суттєво впливають теоретичні і практичні напрацювання соціології сім'ї. передусім це виявляється у діагностуванні сімейного становища клієнта, соціального становища, матеріального забезпечення різних родин і груп. Цінною для соціальної роботи є концепція соціального часу (соціальної історії) сім'ї, яка стверджує, що на кожному етапі свого розвитку сім'ї вирішує типові завдання. Без соціологічного осмислення цих реалій соціальним працівникам важко пізнати і зрозуміти проблеми клієнтів, знайти й оптимально використати засоби їх розв'язання.

Ця галузь соціології, а також соціологія культури разом із психологією і філософією допомагають соціальним працівникам диференціювати клієнтів за типами і видами їхньої Я-концепції, уявлень про себе, свої права, можливості, перспективи розвитку. Врахування культурного контексту побуту клієнта, його уподобань у світі культурних цінностей є важ-

ливою умовою ефективної допомоги, особливо тим, хто переживає екзистенційну кризу (кризу сенсу життя), неузгодженість життєвих орієнтацій і реального соціального становища. Соціальним працівникам також доводиться зважати на стиль і спосіб життя соціальних груп. Знання соціології культури є особливо корисним в залученні до соціальної роботи представників закладів культури (бібліотекарів, музейних працівників, артистів тощо), які допомагають раціонально використовувати благотворний вплив мистецтва у соціальній реабілітації індивідів, груп, громад.

Підводячи підсумок аналізу місця і ролі соціології соціальної роботи в системі соціологічних знань, слід визнати, що спираючись в якості методологічного підґрунтя, як і всі соціології середнього рівня, на закони і закономірності теоретичної соціології, соціологія соціальної роботи конкретизується і збагачується через залучення результатів і методів інших галузевих соціологій. А значний обсяг взаємодії з ними підтверджує багатоаспектність, складність та інтегрований характер соціальної роботи як об'єкта соціологічного дослідження.

Список використаної літератури

1. Бех В.П., Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціальна робота в сучасному суспільстві: монографія. К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2016. 601 с.
2. Григорьев С.И., Гусянова Л.Г. Социология для социальной работы: Учебное пособие. М.: Изд. Дом МАГИСТР-ПРЕСС, 2002. 164 с.
3. Карпенко О.Г. Вступ до спеціальності «Соціальна робота». Навчально-методичний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 248 с.
4. Лукашевич М.П., Семигіна Т.В. Соціальна робота (теорія і практика): Підручник. К.: Каравела, 2011. 368 с.
5. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія. Загальний курс: Підручник. К.: Каравела, 2008. 408 с.
6. Попович Г.М. Інституалізація соціальної роботи в Україні: Монографія. Ужгород, МПП «Гражда», 2003. 188 с.
7. Сидоров В. Профессиональная деятельность социального работника: ролевой подход. Винница, «Глобус-пресс», 2006. 408 с.

Шепелєва Наталія В'ячеславівна
аспірантка
кафедра психології та педагогіки
Харківська державна академія культури
Харків, Україна
natali.dydko@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-0212-8820>

АКТУАЛІЗАЦІЯ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДІ В ІНТЕРНЕТІ

Підвищена увага до проблем молоді пояснюється її особливою роллю в суспільному відтворенні. Молодь завжди була й залишається найактивнішою та динамічною соціально-віковою групою, що реалізує себе у всіх сферах життєдіяльності суспільства. Її представники є наймотивованішими у підвищенні свого соціального статусу та освоєнні нових соціальних ролей в умовах інформаційного суспільства. Молодих людей можна розглядати, з одного боку, як найбільш адаптовану складову соціуму, а з іншого – ініціативну й інноваційну, яка становить приблизно 20-35% населення країни. Враховуючи потенціал та значну питому вагу молоді у загальній структурі населення країни, вона представляє собою найперспективнішу групу громадян, здатну до самореалізації у сучасних умовах інформатизації суспільства. Актуальності набуває «освоєння» віртуального соціокультурного простору як нової платформи для формуван-

ня соціальної активності молодих людей.

Розвитку й формуванню особистості, зокрема молоді, в умовах інформаційного суспільства присвячено роботи О. Білик, М. Головатого, Г. Лактіонової, В. Москаленка, А. Рижанової та ін. Соціальну активність молоді досліджено О. Асєвою, Л. Бекдаміровою, В. Косовцем, М. Усімбаєвою, Є. Мануйловим, К. Сохадзе, С. Складенком, Е. Шакіровою та ін. Окремо слід виділити останні дослідження О. Кулінченка присвячені проблемі формування соціальної активності молоді.

Соціальна активність є похідною від загального поняття «активність» та набуває особливого значення як найважливіша якість особистості, здатність змінювати навколишню дійсність згідно власних потреб, поглядів, цілей. Соціальна активність молоді є певним ступенем прояву можливостей і здібностей молоді людини як члена соціуму, її стійке активне ста-